

цінність. У такий спосіб реалізовуватимуться вимоги НУШ, Державного стандарту базової середньої освіти та чинних програм з історії.

У зв'язку з цим з'ясовано, що формування історичної свідомості передбачає, крім знанневих аспектів, самопізнання підлітків 7–9 класів, їхнє особистісне ставлення до минулого й сьогодення, патріотизм, повагу до історичних і духовних надбань українського народу.

Ми дійшли висновків, що в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України надважливим завданням є урізноманітнення освітніх практик, спрямованих на формування/розвиток історичної свідомості учнів/учениць, консолідацію українського суспільства.

Дослідницькі завдання з історії: сутність, структура та освітній потенціал

*П. В. Мороз,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

У ході дослідження теми «Проектування змісту і методика навчання учнів 7–9 класів історії та громадянської освіти» було визначено сутність та структуру дослідницьких завдань з історії.

Встановлено, що дослідницькі завдання є невід'ємним складником дослідницької діяльності з історії, оскільки вони є ключовим інструментом для досягнення навчальних результатів. Розв'язуючи їх, учні стають активними учасниками освітнього процесу, поглиблюють свої знання, удосконалюють уміння й навички, набувають досвіду працювати в команді, аналізувати й розв'язувати складні навчальні проблеми.

Під дослідницьким завданням ми розуміємо педагогічно сконструйовану ситуацію, яка спрямована на активізацію пізнавальної діяльності учнів і розвиток дослідницької компетентності через вирішення навчальної проблеми, яка має часткову або повну новизну для учня. Воно передбачає самостійний або частково самостійний пошук рішень, здобуття нових знань, розвиток аналітичних і дослідницьких умінь, обґрунтування висновків і презентацію отриманих результатів.

Визначено, що дослідницьке завдання з історії за своєю структурою повинно включати: 1) запланований вид діяльності (наприклад, «проаналізуйте», «інтерпретуйте», «порівняйте», «узагальніть», «доведіть»), що визначає тип дій учня; 2) чітко сформульовану умову, яка окреслює контекст та напрямок дослідження; 3) необхідні джерела інформації: писемні документи (або уривки з них), візуальні та речові джерела, статистичні дані, карти, ілюстрації, електронні ресурси, музейні фонди, а також особисті знання учня; 4) інструкції до виконання (послідовність дій або методів, таких як аналіз, порівняння, синтез, висунення

гіпотез); 5) рефлексію та оцінку — можливість оцінити процес і результати, що сприяє розвитку навичок самоконтролю та самокорекції.

Встановлено, що основна мета використання дослідницьких завдань під час вивчення історії полягає у формуванні дослідницької компетентності учнів, розвитку їх аналітичного й критичного мислення, історичної емпатії, уяви та практичних навичок для здобуття нових знань. Такі завдання стимулюють пізнавальну активність учнів, заохочують їх висувати гіпотези, аналізувати та порівнювати історичні події й явища, виявляти спільні й відмінні риси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, а також здійснювати історичну реконструкцію та персоніфікацію.

Особливості формування змісту навчання громадянської освіти у 8 класі

*Г. В. Серова,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України
Т. О. Ремех,
кандидат педагогічних наук,
старший дослідник,
завідувачка відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

Громадянська освіта як невід'ємна частина сучасного освітнього процесу спрямована на формування/розвиток в учнів активної громадянської позиції, розвитку критичного мислення та поваги до прав і свобод людини. Новий предмет базової середньої освіти «Громадянська освіта», запроваджений у 8 класі, потребує концептуального обґрунтування й розроблення методичних підходів до відбору та структурування навчального змісту відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти.

На основі узагальнення наукових розвідок ми дійшли висновку, що важливими чинниками визначення змісту навчання є врахування загальних тенденцій сучасного світового розвитку. Серед них: глобалізація та міграція; цифрова трансформація; політична поляризація; екологічні загрози. Світ стає все більш взаємопов'язаним, що вимагає від громадян розуміння глобальних проблем та навичок міжкультурної взаємодії. Розвиток інформаційних технологій змінює способи отримання інформації, комунікації та участі в суспільному житті. Суспільства стають більш поляризованими, що ускладнює діалог та пошук компромісів. Зміна клімату та інші екологічні виклики вимагають від громадян розуміння та відповідальності за стан довкілля.

У ході виконання наукового дослідження «Проектування змісту і методика навчання учнів 7–9 класів історії та громадянської освіти» з'ясовано, що послідовна реалізація компетентнісного підходу, задекларованого у Державному